

5.10 Dějepis, SCZ

Charakteristika vyučovacích předmětů

Vyučovací předmět **Dějepis** je součástí vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Na naší škole je vyučován od primy do septimy na osmiletém a v 1.-3. ročníku na čtyřletém gymnáziu.

Žáci s hlubším zájmem o předmět se mohou dále přihlásit ve 3.-4. ročníku/septimě-oktávě do povinně volitelného předmětu **Seminář a cvičení z dějepisu (dále SCD)**.

Předmět **Dějepis** se zaměřuje na kultivaci historického vědomí a porozumění procesům, které formovaly dnešní svět. Nejde jen o chronologický přehled dat, ale o rozvoj kritického myšlení a logického uvažování. Předmět je interdisciplinární, úzce souvisí s předmětem Zeměpis, Základy společenských věd, ale také s předměty dalšími (literatura, výtvarná a hudební výchova atd.). Vedle klasických vyučovacích forem jsou využívány tematické dějepisné dny (např. pravěký den), besedy, exkurze a různé skupinové projekty ve škole i mimo ni.

Cílem předmětu Dějepis je především kultivovat osobnost žáka, rozvíjet jeho charakterové a intelektuální schopnosti, podpořit v žácích zodpovědnost za své chování a činy. Dějepis podněcuje tvůrčí myšlení na základě historických kontextů, které vycházejí obecně z vědomí a kontinuity historické paměti („dějinný příběh“). Na základě předávání historické zkušenosti, založené na poznávání faktů, jevů a souvislostí, je možné zásadním způsobem ovlivnit rozvoj kritického myšlení žáků a podpořit jejich zájem o aktuální společenské dění. Výuka dějin rozvíjí prostřednictvím práce s historickými prameny (textové, obrazové, hmotné a digitální) schopnost analyzovat a rozpoznat manipulaci či propagandu. Znalost významných historických osobností a událostí, které výrazným způsobem ovlivnily vývoj společnosti a aktuální společenské dění, umožní žákům porozumět atmosféře doby, dovolí rozvíjet schopnost racionální argumentace a především zaujmout vlastní názorové stanovisko. Důraz je kladen především na hlubší poznávání dějin vlastního národa v kontextu evropských a světových dějin (život v Evropské unii a globalizovaném světě) a také moderní dějiny 20. a 21. století se zaměřením na poznání a pochopení principů fungování demokratické společnosti, potřebu tolerance a hrozbu násilí. Žáci jsou vedeni k poznání, že historie není uzavřenou kapitolou ani shlukem faktů. Naopak skrze poznávání minulosti můžeme měnit přítomnost a především ovlivňovat budoucnost.

Povinně volitelný předmět **SCB** je určen žákům, kteří se chtějí věnovat historii, humanitním a společenskovědním oborům (politologie, právo, ekonomie, teritoriální studia, mezinárodní vztahy, žurnalistika apod.). Je doporučen jako doplnění přípravy k maturitní zkoušce z dějepisu.

Dějepisný seminář navazuje na předmět dějepis. Cílem je rozšířit znalosti žáků o vybraná témata především z oblasti moderních a regionálních dějin, inspirovat žáky k hlubšímu zájmu o historické a aktuální problémy s využitím odborných přístupů, autentických pramenů, kritického badatelského přístupu i badatelských institucí. Výuka se zaměřuje na samostatnou práci a aktivní přístup žáků, využívá různé formy skupinové práce, diskuze, prezentací, metody kritického myšlení, vyhledávání informací a osvojení si způsobů zpracování odborného textu.

Výchovné a vzdělávací strategie jsou totožné se strategiemi předmětu Dějepis.

SCD 3. ročník/septima (dotace 2 hodiny) zahrnuje oblasti:

České a světové dějiny od konce druhé světové války do současnosti, aktuální společenské dění.

Důraz je kladen na rozvoj historické gramotnosti, kritického myšlení a pochopení širších souvislostí.

SCD 4. ročník/oktáva (dotace 4 hodiny) zahrnuje oblasti:

Doplnění a rozšíření historických reálií, systematická příprava k maturitě a k přijímacím zkouškám na VŠ.

Seminář rozšiřuje a systematizuje učivo celého dějinného období se zaměřením na vybrané historické problémy obecné povahy a „významné mezníky“ českých i světových dějin.

Rozvíjení badatelských dovedností, práce s prameny a odbornou literaturou, rozvoj schopnosti kultivovaného projevu, věcné argumentace a obhájení vlastního názoru na základě relevantních argumentů.

Cílem je nejen rozšířit znalosti, ale i hlubší pochopení a kritické zkoumání historických jevů a procesů.

Časové a organizační vymezení předmětů

Vyučovací předmět má časovou dotaci 2 hodiny týdně první čtyři roky osmiletého gymnázia. Na vyšším gymnáziu je vyučován v kvintě až septimě resp. 1. až 3. ročníku čtyřletého gymnázia rovněž v dotaci 2 vyučovací hodiny týdně.

V septimě/3. ročníku je možné zvolit doplňující dějepisný seminář. Tento je vyučován v časové dotaci 2 resp. 4 vyučovací hodiny týdně.

Výuka probíhá primárně v kmenových třídách. Je možné využít učebny s počítači, studovnu apod. Výuka je doplněna exkurzemi, projekty a besedami dle aktuální nabídky.

Výchovné a vzdělávací strategie

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že žák:

Kompetence k učení

- uvědomuje si zodpovědnost za své vzdělání, chápe nutnost celoživotního vzdělání
- aktivně se zajímá o poznávání historie své vlasti, Evropy a světa
- uplatňuje dovednosti potřebné k vyhledávání a systematickému zpracovávání potřebné informace
- umí pracovat s historickými dokumenty ať už v písemné či audiovizuální podobě a na jejich základě formulovat vlastní myšlenky a názory

Kompetence k řešení problémů

- využívá logické postupy při řešení problémů, samostatně se rozhoduje
- analyzuje, zobecňuje a aplikuje historické poznatky v různých oblastech života

- kriticky posuzuje historické souvislosti, které se vzájemně ovlivňují
- využívá netradiční způsoby hledání a řešení problémů (př. brainstorming, mind mapping, práce ve skupinách)
- rozpozná problém, vyhodnotí rizika a hledá různé varianty řešení

Kompetence komunikativní

- přijme a porozumí sdělení, správně je interpretuje a věcně argumentuje
- je schopen přátelsky spolupracovat a pracovat ve skupině (v týmu), zastávat v týmu různé role a upevňovat dobré mezilidské vztahy
- rozvíjí efektivní komunikaci
- volí vhodné otázky, které vybízejí k vyjádření vlastního názoru a diskutování
- využívá rétorické dovednosti (např. prezentace žákovy seminární práce před ostatními)

Kompetence sociální a personální

- využívá nutnost sebereflexe, osobnostního rozvoje a posílení sebedůvěry
- vytváří hodnotné mezilidské vztahy založené na vzájemné úctě, toleranci a empatii
- rozvíjí schopnosti spolupracovat, pracovat v kolektivu
- chápe nutnost vzájemné pomoci při řešení některých úkolů a pozitivně vnímá rozdílné přístupy, jež vedou k efektivní spolupráci a dokončení úkolu
- respektuje odlišné názory a realisticky hodnotí vlastní práci i práci druhých

Kompetence občanské

- zná a chrání svá práva a svobodu, respektuje práva druhých
- aplikuje osвоенé znalosti z historie pro lepší orientaci současném světě
- váží si a aktivně chrání duchovní, kulturní a materiální výtvoř minulosti (kulturní dědictví)
- aktivně se zapojuje do života společnosti, obce, rozvíjí zájem o veřejné záležitosti

Kompetence pracovní

- používá při práci vhodné materiály, nástroje a technologie, má pozitivní přístup k práci
- vytváří podnětné a motivující pracovní prostředí
- dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, ale i z hlediska ochrany kulturních hodnot a životního prostředí

Kompetence k podnikavosti

- volí vhodné postupy k rozvoji dovedností a návyků
- samostatně rozvíjí svůj osobní i odborný potenciál, využívá příležitosti pro svůj rozvoj a celoživotního vzdělávání

Kompetence digitální

- vyhledává a účelně využívá vhodné digitální technologie při práci nejen s historickými zdroji
- používá moderní technologie při třídění, porovnávání a hodnocení informací
- samostatně spravuje a zpracovává data, prezentuje a sdílí vlastní práce prostřednictvím různých digitálních technologií a nástrojů pro komunikaci a sdílení
- uvědomuje si vliv vývoje technologií na různé aspekty života jedince, společnosti a na životní prostředí